

Art.1 Midden Nederland

Wel gebeurd, niet gemeld

Kleinschalig praktijkonderzoek naar de meldingsbereidheid van de LHBT-groep in de stad Utrecht.

Michelle Potters

30-01-2015

MIDDEN NEDERLAND

voor gelijke behandeling
tegen discriminatie

Opleiding Sociaal Juridische Dienstverlening
Docent Martin Gerrebrands

Inhoud

Samenvatting.....	2
Het onderzoek.....	3
Inleiding.....	3
Probleemanalyse.....	3
Doel van het onderzoek.....	4
Relevante onderzoeksomgeving.....	5
Onderbouwing van de doelstelling en onderzoeksomgeving.....	5
Inclusie van transgenders.....	5
De centrale vraagstelling van het onderzoek.....	6
Deelvragen.....	6
Beantwoording van deelvraag 1 en 2:.....	6
Definitie van discriminatie op grond van seksuele gerichtheid.....	6
Strafbaar.....	6
Frequentie meldingen op grond van seksuele gerichtheid bij Art.1 MN.....	7
Beantwoording van deelvraag 3 en 4:.....	8
Analyse van de gegevens.....	8
Het interview.....	8
Onderbouwing resultaten van het interview.....	8
Deelvraag 3:.....	9
Deelvraag 4:.....	12
Conclusie van het onderzoek.....	14
Oorzaken.....	14
Bijlage 1.....	16
Meldingen geregistreerd n.a.v. observatie-avonden Bodytalk.....	16
Bijlage 2.....	18
Begrippenlijst.....	18
Bijlage 3.....	19
Literatuurlijst.....	19

Samenvatting

Er wordt op kleinschalig niveau beoogd om inzicht te krijgen in de persoonlijke discriminatie-ervaringen van LHBT-bezoekers bij de homokroeg Bodytalk en hun beweegredenen om wel of geen melding te maken van discriminatie.

Art.1 MN heeft in het jaar 2014 in totaal negen meldingen op grond van seksuele gerichtheid geregistreerd in de stad Utrecht. De aanleiding van dit onderzoek is dat het aantal meldingen op grond van seksuele gerichtheid niet lijkt te corresponderen met de signalen die Art.1 MN ontvangt. Een concreet voorbeeld hiervan is afkomstig van de eigenaar van de homokroeg Bodytalk in Utrecht, Feibe Zweers. Hij heeft bij Art.1 MN aangegeven dat voor de deur van de Bodytalk meer speelt dan wordt gemeld.

Om gehoor te geven aan de signalen zijn medewerkers van Art.1 MN op een donderdag-, vrijdag- en zaterdagavond aanwezig geweest voor de deur bij de homokroeg Bodytalk om te observeren en eventuele agressie en discriminatie te registreren. In totaal zijn er veertien meldingen geregistreerd. In bijlage 1. zijn de bevindingen hiervan toegevoegd. Daarnaast zijn er bij de Bodytalk interviews gehouden met vijftien LHBT-bezoekers. Er is gevraagd hoe er is gereageerd op eventuele discriminatie-ervaringen, of er kennis is over de mogelijkheden om een melding van discriminatie te doen, hoe men in de toekomst denkt te reageren op discriminatie-ervaringen en wat de motivatie is om discriminatie op grond van seksuele gerichtheid wel of niet te melden.

De resultaten van de interviews geven inzicht in de mogelijke oorzaken van de lage meldingsbereidheid van de LHBT-groep. Honderd procent van de geïnterviewden heeft ervaring(en) gehad met wettelijk verboden discriminatie in het afgelopen jaar en vier hiervan geven te kennen dat zij hiervan melding hebben gemaakt. Het doel en nut van een melding doen is vrijwel onbekend bij de ondervraagden. Door gebrek aan zichtbare resultaten heeft men de mening dat het nutteloos is een melding te doen. Daarnaast wordt discriminatie niet altijd persoonlijk als discriminatie ervaren, omdat men geen slachtofferrol wil innemen.

De vorm van discriminatie speelt bij de ondervraagden een belangrijke rol bij het doen van een melding. Schelden is voor de meeste ondervraagden niet ernstig genoeg om een melding van discriminatie te doen. Indien er sprake is van een bedreigende ervaring of systematische discriminatie door dezelfde persoon is men sneller bereid om een melding van discriminatie te maken. Vooral mannen geven aan dat er (ook) sprake moet zijn van geweld om een melding te doen.

Er lijkt een gebrek aan kennis over de mogelijkheden om een melding van discriminatie te doen. Een aantal ondervraagden benoemden de politie, politienetwerk Roze in Blauw en overige mogelijkheden zoals een werkgever, maar wisten niet over de mogelijkheid tot melden bij antidiscriminatiebureaus. Daarnaast heeft men weinig vertrouwen in de politie, omdat ze van mening is dat meldingen niet serieus worden genomen.

Het onderzoek

Inleiding

Art.1 Midden Nederland (Art.1 MN) is een mensgerichte organisatie die zich op basis van haar maatschappelijke betrokkenheid en overtuiging inzet voor de samenleving. Hierin wordt het beginsel van gelijke behandeling, zoals vastgelegd in artikel 1 van de Grondwet, de Wet gemeentelijke antidiscriminatievoorzieningen, alsmede de gelijke behandelingswetgeving gerespecteerd en gehandhaafd. Art.1 MN zet zich maximaal actief in voor het bevorderen van gelijke behandeling en het voorkomen en bestrijden van discriminatie in de provincie Utrecht.

Art.1 MN onderscheidt vier kerntaken ter realisering van haar doelstellingen:

- Klachtbehandeling en registratie van incidenten met een discriminatoir karakter;
- PR, informatieverstrekking, publiciteit en publieksbeïnvloeding;
- Beleidsbeïnvloeding en beleidsadvisering
- Voorlichting, onderwijs en trainingen om groepen bewust te maken van de effecten van discriminatie en ongelijke behandeling, alsmede het aanreiken van handvatten waarmee ongelijke behandeling teruggedrongen kan worden.¹

Probleemanalyse

Steunpunt Anti Discriminatie, een voorloper van Art.1 MN, heeft in 1998 een onderzoek verricht naar LHBT-discriminatie in Utrecht en directe omgeving.² Het onderzoek werd gehouden omdat het aantal meldingen van discriminatie op grond van seksuele gerichtheid, in vergelijking met andere vormen van discriminatie, gering was. Het doel van dit onderzoek was het achterhalen van de aard en omvang van discriminatie op grond van seksuele voorkeur in Utrecht en directe omgeving. In 2008 heeft Bureau Discriminatiezaken Utrecht (BDU)* opnieuw onderzoek gedaan om de resultaten te vergelijken met het onderzoek van 1998. Door deze vergelijking zijn veranderingen in de aard en omvang van discriminatie op grond van seksuele gerichtheid in kaart gebracht. Er werd o.a. geconcludeerd dat de meldingsbereidheid van de LHBT-groep hoger lijkt te liggen dan in 1998, maar dat deze bereidheid afhankelijk is van de ernst van de discriminatie. Schelden is bijvoorbeeld voor de meeste mensen nog niet ernstig genoeg om een melding van discriminatie op grond van seksuele gerichtheid te doen.³

Ook andere antidiscriminatiebureaus in Nederland valt op dat de meldingsbereidheid van discriminatie op grond van seksuele gerichtheid gering is. RADAR heeft in 2013 een onderzoek verricht naar een mogelijk verband tussen de meldingsbereidheid van de LHBT-

---

¹ Uit: Jaarrapportage 2013. Art.1 Midden Nederland.

² Bravan, B. den, Dijkman, P. & Rubio, M. (1998), "Niet ernstig genoeg?" Onderzoek naar de aard en omvang van homodiscriminatie in Utrecht", Utrecht, Steunpunt Anti Discriminatie

³ Aben, M., (2008). Terug in de kast? Een belevingsonderzoek naar de aard en omvang van homodiscriminatie in Utrecht. Utrecht, Bureau Discriminatiezaken Utrecht

* Het Bureau Discriminatiezaken Utrecht (BDU) was ook een voorloper van Art.1 Midden Nederland.

groep en het effect van de verwoording van een boodschap.⁴ Naast de antidiscriminatiebureaus zijn politiekorpsen ook belast met het registreren van meldingen, mede van discriminatie op grond van seksuele gerichtheid. Uit het onderzoek naar antihomoseksueel geweld in Amsterdam is gebleken dat bij politiekorpsen in Nederland het probleem van de lage aangiftebereidheid van de LHBT-groep meespeelt bij het verkrijgen van cijfermateriaal over de meldingen omtrent seksuele gerichtheid. Volgens een schatting van de Rotterdamse politie ligt het huidige 'dark number' van incidenten op de grond seksuele gerichtheid rond de 75%.⁵ Op dit moment heeft de politie door de lage meldingsbereidheid van de LHBT-groep geen zicht op de werkelijke aard en omvang van LHBT-discriminatie.

Het is niet vreemd dat er hedendaags nog steeds signalen worden ontvangen door Art.1 MN dat er meer speelt dan er wordt gemeld. Het aantal meldingen dat Art.1 MN ontvangt van discriminatie op seksuele gerichtheid is nog steeds gering, in vergelijking met andere vormen van discriminatie. Dit keer werden de signalen ontvangen van de eigenaar van de homokroeg Bodytalk in Utrecht, Feibe Zweers. Hij heeft bij Art.1 MN aangegeven dat er voor de deur bij Bodytalk wekelijks discriminatie-ervaringen plaatsvinden die niet worden gemeld. Indien deze signalen kloppen, zou dit opnieuw bevestigen dat het aantal meldingen die Art.1 MN ontvangt niet de werkelijke aard en omvang van LHBT-discriminatie in Utrecht weergeeft.

Om dit nader te onderzoeken en gehoor te geven aan de signalen heeft Art.1 MN besloten aanwezig te zijn voor de deur van Bodytalk om te observeren en eventuele agressie en discriminatie te registreren. Mijn stagebegeleider Alexander Hootsmans heeft in overleg met directeur Mieke Janssen en Feibe Zweers ervoor gekozen dit op een donderdag-, vrijdag- en zaterdagavond uit te voeren.

Doel van het onderzoek

Het doel van dit kleinschalige praktijkonderzoek is om inzicht te krijgen in de persoonlijke discriminatie-ervaringen van de LHBT-bezoekers van de homokroeg Bodytalk en hun beweegredenen om wel of geen melding te maken van discriminatie.

De conclusies van het onderzoek zijn nuttig voor stichting Art.1 MN, omdat het inzicht geeft in de mogelijke beweegredenen van de LHBT-groep in Utrecht om wel of geen melding te maken van discriminatie op grond van seksuele gerichtheid. Met deze kennis kan Art.1 MN inspelen en specifiek beleid maken omtrent de meldingsbereidheid van de LHBT-groep. Ook kan een instantie als Art.1 MN een luisterend oor bieden en tips geven. De gemeente Utrecht en het Openbaar Ministerie kunnen gericht aandacht geven aan de veiligheid en het waarborgen van een discriminatievrije omgeving bij de homokroeg Bodytalk in Utrecht.

---

⁴ Rieger, E., Wolters, M., Schijff, A., (2013). Wees een held: Meld discriminatie!: Het effect van de verwoording van een boodschap op de meldingsbereidheid. RADAR

⁵ Buys, L., Hekma, G., Duyvendak, J.W. (2008). Als ze maar van me afblijven: Een onderzoek naar antihomoseksueel geweld in Amsterdam.

Relevante onderzoeksomgeving

Om gehoor te geven aan de signalen van de eigenaar van Bodytalk is Art. 1 MN drie avonden aanwezig geweest voor de deur van deze kroeg om te observeren en eventuele agressie en discriminatie te registreren. Naast de registratie van meldingen zijn er bij de Bodytalk ook interviews gehouden met vijftien LHBT-bezoekers over de vraag waarom de meldingsbereidheid van deze groep gering lijkt te zijn. Er is gevraagd hoe men heeft gereageerd op discriminatie-ervaringen en wat de motivatie is om discriminatie wel of niet te melden.

Onderbouwing van de doelstelling en onderzoeksomgeving

Zoals eerder onderzoek reeds heeft aangetoond correspondeert de werkelijke aard en omvang van discriminatie op grond van seksuele gerichtheid in Utrecht en omgeving niet met het aantal meldingen dat Art.1 MN registreert.

Er is gekozen voor de onderzoeksomgeving van de homokroeg Bodytalk in Utrecht, omdat Art.1 MN daar een signaal heeft ontvangen dat er meer gebeurt dan wordt gemeld. Doordat dit een kleinschalig praktijkonderzoek is, bieden de resultaten slechts inzicht in de mogelijke oorzaken van de geringe meldingsbereidheid van de LHBT-groep. De resultaten van dit kleinschalige praktijkonderzoek kunnen worden gebruikt voor uitgebreider onderzoek naar meldingsbereidheid van de LHBT-groep. Denk aan een uitgebreide steekproef bij LHBT-bezoekers van de Bodytalk of een onderzoek over discriminatie op grond van seksuele gerichtheid in het specifieke uitgaansleven van Utrecht.

Inclusie van transgenders

Heden wordt er bij Art.1 MN niet meer gesproken over homodiscriminatie maar over LHBT-discriminatie, om biseksuelen en transgenders bij deze groep te betrekken. Discriminatie van lesbiennes, homoseksuelen en biseksuelen wordt geregistreerd onder de discriminatiegrond seksuele gerichtheid. Omdat transgenders voornamelijk discriminatie ervaren vanwege hun genderexpressie, wordt hun discriminatie anders geregistreerd, namelijk onder geslacht. In gegevens van Art.1 MN en andere antidiscriminatiebureaus wordt de LHBT-groep dus uit elkaar gehaald.

Voor dit onderzoek is besloten om de discriminatie-ervaringen en meldingsbereidheid van transgenderpersonen ook mee te nemen. Discriminatie van de lesbiennes, homoseksuelen en biseksuelen uit zich vaker in vijandigheid, bedreiging en geweld dan bij andere discriminatiegronden. Hoewel transgenderdiscriminatie wordt geregistreerd onder de grond geslacht, is de aard van deze discriminatie vaker te vergelijken met de discriminatie-ervaringen van de grond seksuele gerichtheid.

Over meldingsbereidheid van transgenders bestaat nog weinig onderzoek. Art.1 MN krijgt weinig meldingen binnen van deze doelgroep (drie meldingen in 2013, zes meldingen in 2014), maar er kan geen uitspraak worden gedaan of dit betekent dat hetzelfde structurele probleem bestaat als bij meldingsbereidheid op de grond seksuele gerichtheid.

Bij dit onderzoek is bovenstaande informatie in acht genomen en besloten om eventuele transgenderbezoekers van Bodytalk niet uit te sluiten bij het afnemen van de interviews.

De centrale vraagstelling van het onderzoek

Het is nu duidelijk wat het probleem is en dat zowel Art.1 MN, homokroeg Bodytalk, als de LHBT-groep gebaat zijn bij een goede aanpak van dit probleem. Op basis van de probleemomschrijving, gegeven door Art.1 Midden Nederland, heb ik de volgende onderzoeksvraag geformuleerd:

Wat zijn de mogelijke oorzaken van de geringe meldingsbereidheid van discriminatie onder de LHBT bezoekers van de homokroeg Bodytalk in Utrecht?

Deelvragen

Om bovengenoemde onderzoeksvraag zo goed mogelijk te kunnen beantwoorden moet eerst antwoord worden gegeven op de volgende deelvragen:

1. Wat verstaat Art.1 MN onder discriminatie-ervaringen op grond van seksuele gerichtheid?
2. Hoeveel meldingen op grond van seksuele gerichtheid heeft Art.1 MN afgelopen jaren geregistreerd?
3. Welke discriminatie-ervaringen hebben de ondervraagden?
4. Wat zijn de beweegredenen van de ondervraagden om wel of geen melding van discriminatie te maken?

Beantwoording van deelvraag 1 en 2:

Deelvraag 1:

Definitie van discriminatie op grond van seksuele gerichtheid

Om te definiëren wat discriminatie op grond van seksuele gerichtheid inhoudt, is gebruik gemaakt van de gegevens van de voorgaande onderzoeken omtrent LHBT-discriminatie. Onder discriminatie op grond van seksuele gerichtheid wordt verstaan: *het onderscheid maken tussen heteroseksualiteit en andere vormen van seksualiteit, waarbij lesbiennes, homoseksuelen en biseksuelen als minderwaardig worden beschouwd en daardoor achtergesteld of anderszins benadeeld worden.*

Strafbaar

Discriminatie op grond van seksuele gerichtheid is in de wet strafbaar gesteld. De artikelen 137c, 137d, 137e en 429quater van het wetboek van Strafrecht, benoemen het verbod op discriminatie. Het is strafbaar je opzettelijk beledigend uit te laten over een groep mensen wegens hun seksuele gerichtheid of in het openbaar aan te zetten tot discriminatie van mensen of gewelddadig optreden wegens hun seksuele geaardheid.⁶

---

⁶ Aben, M., (2008). Terug in de kast? Een belevingsonderzoek naar de aard en omvang van homodiscriminatie in Utrecht. Utrecht, Bureau Discriminatiezaken Utrecht

Deelvraag 2:

Frequentie meldingen op grond van seksuele gerichtheid bij Art.1 MN

In onderstaande tabel is het aantal meldingen op grond van seksuele gerichtheid per jaar in de stad Utrecht weergegeven. In dit onderzoek is er bewust voor gekozen om enkel de meldingen in de stad Utrecht weer te geven, omdat dit onderzoek de specifieke onderzoeksomgeving betreft van de homokroeg Bodytalk in Utrecht. Een aantal meldingen dat is geregistreerd in de stad Utrecht op grond van seksuele geaardheid zijn hierbij buiten beschouwing gelaten, namelijk: de meldingen die zijn ingebracht vanuit het Regionaal Discriminatie Overleg (RDO), het College voor de Rechten van de Mens en de meldingen die vanuit de eigen bevindingen van Art.1 MN zijn geregistreerd. Voor de cijfers van het jaar 2014 zijn tevens de meldingen die bij de homokroeg Bodytalk door Art.1 MN zijn geregistreerd niet opgenomen. Ondergenoemde cijfers geven uitsluitend de meldingen aan die persoonlijk zijn aangegeven door de LHBT-groep.

Jaar	Aantal meldingen op grond van seksuele gerichtheid in de stad Utrecht
2010	9
2011	5
2012	10
2013	20
2014	9

Figuur 1

In het jaar 2013 was er een opvallende stijging in het aantal registraties op de grond seksuele gerichtheid. Als we kijken naar voorgaande jaren, in de stad Utrecht, is er een verdubbeling van het totaal aantal registraties. Dit betekent niet per definitie dat er meer discriminatie wordt ervaren op seksuele gerichtheid. Art.1 MN heeft in 2013 behoorlijk geïnvesteerd in de samenwerking met partners die direct of indirect belangen behartigen voor deze doelgroep. Daarnaast is de zichtbaarheid van Art.1 MN vergroot door aanwezig te zijn op verschillende LHBT-activiteiten en door middel van Pink Panel, een digitaal onderzoekspanel dat door Art.1 MN wordt uitgevoerd in Utrecht en Amersfoort.⁷

In het jaar 2014 zijn er in de stad Utrecht in totaal negen meldingen geregistreerd op de grond seksuele gerichtheid. Het aantal meldingen dat Art.1 MN zelf heeft geregistreerd in 2014, toen zij bij de deur bij de homokroeg Bodytalk aanwezig waren zijn in totaal twaalf meldingen (en twee op andere discriminatiegronden). Deze cijfers laten zien dat een discrepantie tussen zelfstandige meldingen en daadwerkelijke ervaringen van discriminatie waarschijnlijk is.⁸

⁷ Uit: Jaarrapportage 2013, Art.1 Midden Nederland.

⁸ Zie bijlage 1.

Beantwoording van deelvraag 3 en 4:

Analyse van de gegevens

Nu de definitie van discriminatie op seksuele gerichtheid helder is en de frequentie van de meldingen op grond van seksuele gerichtheid bij Art.1 MN in beeld is gebracht, worden in dit hoofdstuk de gegevens geanalyseerd. De vraagstelling van het onderzoek is: *Wat zijn de mogelijke oorzaken van de geringe meldingsbereidheid van discriminatie onder de LHBT bezoekers van de homokroeg Bodytalk in Utrecht?*

Om deze vraagstelling te kunnen beantwoorden worden de resultaten van het interview getoond in deelvraag 3 en 4 en vervolgens in de conclusie geanalyseerd.

De interviews zijn afgenomen bij vijftien LHBT bezoekers voor de deur van de homokroeg Bodytalk in Utrecht. Er is gevraagd hoe er is gereageerd op eventuele discriminatie-ervaringen, of er kennis is over de mogelijkheden om een melding van discriminatie te doen, hoe men in de toekomst denkt te reageren op discriminatie-ervaringen en wat de motivatie is om discriminatie op grond van seksuele gerichtheid wel of niet te melden. Naast de interviews zijn meldingen van discriminatie en eventuele agressie geregistreerd door Art.1 MN.

Het interview

1. Mag ik u heel kort wat vragen stellen over discriminatie-ervaringen?
2. Bent u LHBT'er?
3. Heeft u zelf ervaring(en) gehad met discriminatie?
4. Zo ja, wilt u daarover vertellen en wat heeft u naar aanleiding van deze ervaring gedaan?
5. Zo nee, wat verstaat u onder discriminatie?
6. Weet u wat uw mogelijkheden zijn om discriminatie te melden?
7. Als u discriminatie niet heeft gemeld of niet zou melden, wat zou u zover krijgen om dat wel te doen?

Onderbouwing resultaten van het interview

Onder de vijftien ondervraagden zijn zeven lesbiennes, zeven homoseksuelen en één biseksuele vrouw. Tijdens de avonden waar de interviews zijn afgenomen waren geen transgenderpersonen aanwezig die bij dit onderdeel van het onderzoek betrokken konden worden. Conclusies die naar aanleiding van de interviews over de meldingsbereidheid van de ondervraagden kunnen worden gemaakt zijn daarom niet van toepassing op transgenderpersonen.

De vragen drie tot en met vijf van het interview zijn toegepast in deelvraag 3 om te beantwoorden welke discriminatie-ervaringen de ondervraagden hebben meegemaakt. De resultaten van de interviewvragen zes en zeven geven inzicht in de beweegredenen van de ondervraagden om wel of geen melding van discriminatie te maken (deelvraag 4). Iedere vraag en bijhorende resultaten uit het interview worden bij de deelvragen apart behandeld.

Deelvraag 3:

Welke discriminatie-ervaringen hebben de ondervraagden?

Heeft u zelf ervaring(en) gehad met discriminatie?

Bij deze vraag hebben de ondervraagden moeten aangeven of ze een persoonlijke ervaring hebben gehad met discriminatie op grond van seksuele gerichtheid. Elf ondervraagden zijn naar eigen zeggen weleens geconfronteerd met persoonlijke ervaring(en) van discriminatie op grond van seksuele gerichtheid. De andere vier ondervraagden, waarvan twee mannen en twee vrouwen, geven te kennen dat zij geen ervaring(en) hebben gehad met discriminatie. Echter vertelden ze over persoonlijke ervaringen die wettelijk gezien als discriminatie worden gedefinieerd, maar niet persoonlijk als discriminatie waren ervaren.

Citaat 1.

'Ik heb geen discriminatie-ervaringen. Ik ben een keer in mijn gezicht gespuugd toen ik mijn vriendin zoende, maar dat heb ik zelf opgelost door een klap te geven. Vervolgens kreeg ik een klap terug.'

Citaat 2.

'Ik zie er niet uit als een slachtoffer, daarom word ik nooit gediscrimineerd..' *'Ik ben ooit wel op centraal station uitgescholden voor vieze homo, maar dat boeit mij niets.'*

Citaat 3.

'Nee, gelukkig niet. Af en toe maken mannen opmerkingen, omdat ze het opwindend vinden om twee vrouwen samen te zien. Ik geef ze dan gewoon een high-five.'

Citaat 4.

'Nee. Vroeger ben ik gepest op middelbare school, omdat ik homo ben. Maar dat is niet perse discriminatie.'

Zo nee, wat verstaat u onder discriminatie?

Deze vraag is gesteld aan de vier ondervraagden die hadden aangegeven geen persoonlijke discriminatie-ervaring te hebben. De volgorde van de bovengenoemde ondervraagden correspondeert met de ondergenoemde citaten.

Citaat 1.

'Tja. Wat ik zojuist heb verteld is officieel wel discriminatie, maar ik voel mij er niet door aangesproken. Als het vaker zou gebeuren, door dezelfde persoon, dan zou ik dat wel erg vinden, denk ik.'

Citaat 2.

'Je kunt alles wel zien als discriminatie, maar wat voor de één discriminatie is, is voor de ander geen discriminatie. Schelden noem ik bijvoorbeeld geen discriminatie. Het gaat erom hoe je er zelf mee omgaat.'

Citaat 3.

'Als je duidelijk anders dan anderen wordt behandeld, bijvoorbeeld als ik geen baan zou krijgen, omdat ik lesbisch ben.'

Citaat 4.

'Goede vraag. Ik zou zeggen als er geweld in het spel is.'

Zo ja, wilt u daarover vertellen en wat heeft u naar aanleiding van deze ervaring gedaan?

De resultaten van de ondervraagden worden onderverdeeld in twee paragrafen; twee vormen van discriminatie-ervaringen, namelijk:

- Geweld en bedreiging
- Belediging

Geweld en bedreiging

Twee van de ondervraagden die geen persoonlijke discriminatie-ervaring hadden meegemaakt, benoemden een discriminatie-ervaring met geweld. Beiden vrouwen werden in het gezicht gespuugd toen zij hun vriendin zoenden. Eén van de vrouwen gaf een klap aan de dader, die haar vervolgens een klap terug gaf. De andere vrouw kreeg hulp van een vreemde, die het voor haar en haar vriendin opnam en de dader wegstuurde.

Zeven van de andere ondervraagden, drie mannen en vier vrouwen, hadden zelf een discriminatie-ervaring meegemaakt met toepassing van geweld en bedreiging. Zo toonde een man een litteken in zijn nek en vertelde zijn bijhorende discriminatie-ervaring: Hij was slachtoffer geworden van een geweldsdelict, waarbij hij in zijn nek is beschoten met een luchtbuks. Hij gaf aan dat er het vermoeden bestaat dat dit incident betrekking had op zijn seksuele gerichtheid. Naar aanleiding van dit incident heeft hij een operatie moeten ondergaan in het ziekenhuis en heeft hij aansluitend aangifte gedaan bij de politie. Een andere ondervraagde vertelde dat hij in zijn woonplaats structureel werd gediscrimineerd door leeftijdsgenoten van zijn opleiding. Hij is hierbij weleens achtervolgd en is er ook geweld toepast, vanwege zijn seksuele geaardheid. Ook hoorde ik, tijdens een interview, over een discriminatie-ervaring in het uitgaansleven. Eén van de ondervraagden vertelde dat terwijl hij een sigaret rookte, werd uitgescholden voor *'vuile kankerhomo'* en door het toedoen van geweld naar de spoedeisende hulp van het ziekenhuis is gebracht.

Citaat:

'Toen ik voor de deur van een (hetero) kroeg een sigaretje rookte, werd ik zonder reden uitgescholden voor "vuile kankerhomo". Ik voelde mij beledigd, draaide mij om en zei met een vriendelijke toon tegen de man dat hij wel wat aardiger mocht zijn en dat zulke beledigingen niet fijn zijn. Vervolgens draaide ik mijn rug weer naar hem toe. Dit was blijkbaar niet verstandig van mij, want voordat ik het wist werd ik van achter op mijn hoofd geslagen. Ik viel op de grond, waar het geweld vervolgens toenam. Er werd op mij ingeslagen en getrapt. Ik werd daarna naar de spoedeisende hulp van het ziekenhuis gebracht.'

Vier vrouwen vertelden over een persoonlijke discriminatie-ervaring van geweld en bedreiging die voor de deur van de Bodytalk plaatsvond. Tijdens de zomer, bij een WK wedstrijd van het Nederlands elftal, werd er door een paar mannen geplast over de bezoekers van de Bodytalk die op dat moment op het werfterras aanwezig waren. Een andere bezoeker van de Bodytalk werd onderweg naar huis gevolgd door een groep

mannen die beledigingen naar haar riepen met betrekking tot haar seksuele gerichtheid. De twee andere ondervraagden vertelden over twee vergelijkbare incidenten. Eén vrouw werd door een zijspiegel van een langskomende auto geraakt, de andere vrouw werd geraakt door de bumper van een passerende auto. Omdat er na deze incidenten ook beledigingen zijn geroepen, zoals 'vieze pot', is er een vermoeden dat dit gebeurde vanwege hun seksuele gerichtheid. Zowel voor de deur van Bodytalk als op het werfterras hangt een duidelijk herkenbare regenboogvlag.

Belediging

De respons op deze vorm van discriminatie is hoog. De elf ondervraagden die zijn geconfronteerd met een persoonlijke discriminatie-ervaring hebben geantwoord dat ze weleens zijn uitgescholden. Daarnaast was het opvallend dat de vier ondervraagden die naar eigen zeggen geen discriminatie-ervaring hebben meegemaakt ook weleens zijn uitgescholden vanwege hun seksuele gerichtheid. Er wordt voornamelijk gescholden met de woorden 'homo' en 'pot'.

Citaat 1.

'Ik ben weleens voor vieze homo uitgescholden toen ik hand in hand met mijn ex-vriend over straat liep.'

Citaat 2.

'Ik ben een aantal keer op straat nageroepen toen ik met mijn vriendin hand in hand liep. Gewoon doorlopen.'

Citaat 3.

'Op de deur van mijn woning is "smerige homo's jullie gaan branden in de hel" geschreven.'

Citaat 4.

'In deze snackbar was een groep mannen, die verschillende beledigende opmerkingen maakte over mij en mijn vriendin, zoals: "kankerpotten".'

Er kwamen tijdens de interviews ook beledigingen ter sprake die plaatsvonden voor de deur van de Bodytalk. Acht van de ondervraagden vertelden over een dergelijke ervaring voor de deur van de kroeg. Vaak voegen de ondervraagden eraan toe dat dit te maken heeft met auto's die langs de Bodytalk rijden. De bestuurders uiten vaak de beledigingen of proberen te spugen op de bezoekers van de Bodytalk.

In figuur 2. worden cijfers weergegeven van de vijftien ondervraagden. Uit de tabel is af te lezen of zij hebben aangegeven discriminatie-ervaringen te hebben, in welke vorm dit was en of er een incident plaatsvond bij de homokroeg Bodytalk.

Ondervraagden	Wel / Geen discriminatie-ervaring(en)	Belediging	Geweld Bedreiging	Bodytalk
1.	Wel *	x	x	Belediging
2.	Wel *	x	x	Belediging
3.	Wel *	x		Belediging
4.	Wel *	x		
5.	Wel	x	x	Bedreiging
6.	Wel	x	x	Belediging, Geweld
7.	Wel	x	x	Belediging, Geweld
8.	Wel	x	x	Belediging, Geweld
9.	Wel	x	x	
10.	Wel	x	x	
11.	Wel	x	x	
12.	Wel	x		Belediging
13.	Wel	x		Belediging
14.	Wel	x		Belediging
15.	Wel	x		Belediging
	Totaal:	15	9	11

Figuur 2

* De ondervraagden vertelden over persoonlijke ervaringen die wettelijk gezien als discriminatie worden gedefinieerd, maar niet persoonlijk als discriminatie waren ervaren.

Deelvraag 4:

Wat zijn de beweegredenen van de ondervraagden om wel of geen melding van discriminatie te maken?

Weet u wat uw mogelijkheden zijn om discriminatie te melden?

Bij deze vraag konden de ondervraagden aangeven of ze weten waar ze discriminatie op grond van seksuele gerichtheid kunnen melden. Vier van de ondervraagden gaf tijdens het benoemen van hun discriminatie-ervaring al (deels) aan te weten wat hun mogelijkheden zijn om een melding van discriminatie te maken. Bij de drie mannen (zie paragraaf geweld en bedreiging) werd de politie genoemd. Een lesbische ondervraagde vertelde dat ze naar aanleiding van een discriminatie-ervaring contact had opgenomen met Roze in Blauw, die haar aangifte in behandeling heeft genomen.

Alle ondervraagden wisten van hun mogelijkheid om discriminatie te melden bij de politie. Inclusief de ondervraagde die aangifte heeft gedaan bij Roze in Blauw, benoemden vijf van de vijftien ondervraagden specifiek Roze in Blauw als mogelijkheid om discriminatie op

grond van seksuele gerichtheid te melden. Geen van de ondervraagden wist over de mogelijkheid om een melding van discriminatie te maken bij een antidiscriminatiebureau. Tot het moment van het interview wist geen van de ondervraagden dat Art.1 MN het antidiscriminatiebureau voor de provincie Utrecht is.

Als u discriminatie niet heeft gemeld of niet zou melden, wat zou u zover krijgen om dat wel te doen?

Eén van de ondervraagden die heeft aangegeven dat hij naar aanleiding van zijn discriminatie-ervaring aangifte bij de politie had gedaan, vertelde dat door een gebrek aan een duidelijk signalement de dader nooit is gearresteerd. In het vervolg zou hij daarom minder snel aangifte doen.

Citaat.

'Wat heb je eraan, als de dader niet kan worden vervolgd?'

Redenen van de ondervraagden om geen melding te maken

Ondervraagden reageerden erg divers op deze vraag. De meeste mensen gaven aan een volgende ervaring niet te melden. Redenen daarvoor varieerden van laag vertrouwen in instanties tot acceptatie van discriminatie als deel van het leven.

Citaat 1.

'Niets, want de politie doet er toch niks mee. Ik zou het zelf oplossen. Maar oké, als ik bijvoorbeeld in elkaar wordt geslagen dan moet je wel.'

Citaat 2.

'Wat is het nut van melden? Er wordt toch niks mee gedaan.'

Citaat 3.

'Ik zou niet zo snel een melding maken, want dan ben je slachtoffer. Ik wil mijzelf niet zien als slachtoffer.'

Citaat 4.

'Het is teveel moeite en het levert niks op.'

Citaat 5.

'Ik zou geen melding doen bij een belediging. Schelden gebeurt best vaak, niet alleen vanwege seksuele gerichtheid. Hoort er een beetje bij.'

Motivatie van de ondervraagden om (in het vervolg) wel melding te maken

Er waren echter ook mensen die in de toekomst wel melding zouden doen van een discriminatie-ervaring. Soms was dat dankzij de informatie die zij kregen tijdens het interview. Anderen gaven aan dat het afhankelijk was van de situatie.

Citaat 1.

'Als het mij persoonlijk raakt. En de dader kan worden opgepakt.'

Citaat 2.

'Als ik mij bedreigd voel en er sprake is van geweld.'

Citaat 3.

'Ik had altijd de indruk dat er niks met een melding werd gedaan. Nu ik weet dat melden daadwerkelijk zin heeft, zal ik het sneller doen.'

Citaat 4.

'Niet bij een random belediging op straat. Als het vaker zou voorkomen, door dezelfde persoon en het dichtbij komt natuurlijk wel.'

Conclusie van het onderzoek

Honderd procent van de ondervraagden heeft ervaring(en) gehad met onder de wet verboden discriminatie in het afgelopen jaar en slechts vier geven te kennen dat zij hiervan melding hebben gemaakt. Bij de onderzoeksomgeving van de Bodytalk hadden acht van de ondervraagden een ervaring gehad die zij benoemden als discriminatie. Echter is er bij de politie slechts één melding bij de omgeving Bodytalk geregistreerd in het jaar 2014. In bijlage 1 kunt u echter zien dat dit een werknemer van Art.1 MN betrof die tijdens het afnemen van de interviews voor dit onderzoek een discriminatie-ervaring had. In figuur 1. kunt u zien dat er bij Art.1 MN in het jaar 2014 negen meldingen zijn gedaan op grond van seksuele gerichtheid in de stad Utrecht. Er zijn over drie avonden verspreid in totaal twaalf meldingen door Art.1 MN geregistreerd⁹. Het aantal discriminatie-ervaringen op grond van seksuele gerichtheid lijkt niet te corresponderen met de werkelijkheid en de meldingsbereidheid van discriminatie onder de LHB-groep lijkt gering te zijn.

Honderd procent van de ondervraagden is weleens uitgescholden. Er wordt aangegeven dat men sneller bereid is om een melding van discriminatie te doen als er sprake is van een bedreigende ervaring of systematische discriminatie door dezelfde persoon. Vooral mannelijke ondervraagden geven aan dat er sprake moet zijn van geweld om een melding te doen. Het verschil tussen mannen en vrouwen is dat mannen vaker te maken lijken te hebben met de discriminatievorm geweld, en vrouwen met de discriminatievorm (seksistische) beledigingen. Door de ondervraagden wordt vaak aangegeven dat de daders mannen zijn. Daarnaast leek het erop dat veel van de ondervraagden geen moeite hadden om erbij aan te geven dat zij het gevoel hebben dat de daders vaker een Marokkaanse afkomst hebben.

Oorzaken

De vraagstelling van dit onderzoek luidt: *Wat zijn de mogelijke oorzaken van de geringe meldingsbereidheid van discriminatie onder de LHBT-bezoekers van de homokroeg Bodytalk in Utrecht?*

Door de interviewvraag 'wat verstaat u onder discriminatie?' bleek dat wat wordt verstaan onder wettelijke discriminatie op grond van seksuele gerichtheid, niet altijd persoonlijk als discriminatie wordt ervaren. Uit resultaten van de interviews blijkt dat schelden voor de

---

⁹ Zie bijlage 1.

meeste ondervraagden nog niet ernstig genoeg is om een melding van discriminatie te doen. Dit bevestigt de bevindingen van het onderzoek van het toenmalige BDU, benoemd in de inleiding.¹⁰ Omdat discriminatie in het dagelijks leven wel eens voorkomt, lijkt men dit om deze reden te accepteren en normaal te vinden. Een aantal ondervraagden gaf hierbij aan dat zij geen rol van slachtoffer willen innemen, wat wel gebeurt als de ervaringen persoonlijk zouden worden gekenmerkt als discriminatie.

Andere oorzaken om geen melding van discriminatie te doen zijn dat er geen vertrouwen is in het werk dat de politie verricht; de meldingen worden niet serieus genoeg genomen en men heeft het idee dat er niks met een melding wordt gedaan. Daarom had men de mening dat het nutteloos is een melding te doen; een gebrek aan zichtbare resultaten.

Ondervraagden zijn bereid een melding te doen als de dader van de discriminatie kan worden vervolgd. De ondervraagden lijken vaak niet de verschillen tussen aangifte en een melding te kennen. Het doel en nut van een melding doen is vrijwel onbekend bij de ondervraagden.

Wat ook kan meespelen is het gebrek aan inzicht over mogelijkheden om een melding te maken. De bekendheid van Art.1 MN is klein. Geen van de ondervraagden wist van Art.1 MN, van het begrip antidiscriminatiebureaus in het algemeen en van hun mogelijkheid om daar een melding van discriminatie te doen.

Na de interviews was er meer duidelijkheid over de meerwaarde van een melding en aangifte, het onderlinge verschil en de mogelijkheid om een melding te doen bij Art.1 MN. Dankzij deze informatie vertelden de ondervraagden dat ze sneller een melding van discriminatie zouden maken.

---

¹⁰ Aben, M., (2008). Terug in de kast? Een belevingsonderzoek naar de aard en omvang van homodiscriminatie in Utrecht.

Bijlage 1.

Meldingen geregistreerd n.a.v. observatie-avonden Bodytalk

Art.1 Midden Nederland (Art.1 MN) was drie avonden aanwezig voor de deur bij de homokroeg Bodytalk om te observeren, eventuele agressie en discriminatie te registreren en een onderzoek te doen naar meldingsbereidheid van de LHBT-groep. We hebben in overleg met de directeur van Art.1 MN, Mieke Janssen en de eigenaar van de kroeg, Feibe Zweers, ervoor gekozen om dit onderzoek op een donderdag, een vrijdag en een zaterdag uit te voeren.

We hebben voor de volgende data gekozen:

Donderdag 6 november

Vrijdag 14 november

Zaterdag 22 november

Wij waren telkens actief van 23.00 uur – 02.00 uur.

Dankzij deze drie avonden zijn er zeven meldingen van geweld, zes meldingen van vijandige bejegening, één melding van bedreiging en één melding van omstreden behandeling geregistreerd. De meerderheid van deze meldingen volgde uit de afgenomen interviews voor het onderzoek naar meldingsbereidheid. Wanneer geïnterviewden ervaringen benoemden die eerder in het jaar voor de deur bij Bodytalk hadden plaatsgevonden, hebben wij die met toestemming meegenomen in de registratie. Soms betrof het een discriminatie-ervaring waar Art.1 MN anderszins van dienst kon zijn. De ervaringen staan hieronder gecategoriseerd benoemd.

Naar aanleiding van deze avonden hebben wij de volgende incidenten zelf geobserveerd en geregistreerd:

- Er reed een auto langs, persoon op passagiersstoel spuugde uit het raampje, duidelijk met de intentie op de mensen die voor de deur stonden te spugen.
- Iemand liep langs en riep “Hé kankerhomo’s! Wil je een man, hier ben ik!” (Deze uitspraak was o.a. naar een werknemer van Art.1 MN gericht, waar deze werknemer een melding van gemaakt heeft bij de politie.)

Naar aanleiding van de gesprekken die wij hadden met mensen, had iedereen wel een discriminatie-ervaring die zij konden benoemen. De ervaringen die in het afgelopen jaar plaatsvonden voor de deur bij Bodytalk hebben wij ook opgenomen in onze registratie:

- Er werd vanaf de Oudegracht op de mensen op het werfterras geürineerd
  - Langslopend werd er geroepen “vieze nichten”
  - Eerst uit de auto gestapt om mensen uit te schelden, daarna op mensen ingereeden (bumper tegen knie)/Uitgescholden voor “kankerpoten” waarna er met de auto werd ingereeden op de mensen (spiegeltje in zij).
- (Aannemelijk dat dit hetzelfde incident betrof, maar niet zeker)

- Vanuit een auto werd er “fucking klerehomo’s” geroepen
- Vanuit een auto werd er “vuile homo’s” geroepen
- Al langlopend zei iemand “vieze homo’s”
- Iemand zei vanuit een auto “lekkere kont heb je, alleen jammer dat je zwart bent” (geregistreerd onder de grond ras)
- Spugen vanuit een auto, nadat slachtoffer de auto volgde, stapte een bijrijder uit die zei “psst meisje, wil je geen man?”

Ervaringen van discriminatie binnen de provincie Utrecht, die wij verder konden oppakken:

- Beschoten met een luchtbuik in Zeist, slachtoffer vermoedde dat zijn seksuele gerichtheid hierin een rol speelde (hiervan lag wel een aangifte, maar zonder discriminatieaspect)
- Uit de kast gekomen op het werk in Utrecht, daarna geen vast contract aangeboden zonder dat hier een reden voor werd gegeven (voor deze melder is een brief opgesteld naar de voormalig werkgever, er bleek voldoende vermoeden van discriminatie. Melder zag echter af van de procedure.)

Naar aanleiding van onze aanwezigheid maakte de eigenaar van Bodytalk, Feibe Zweers zelfstandig melding van twee incidenten die wij ook konden registreren:

- Spugen vanuit een auto naar een drag queen voor de deur bij Bodytalk (geregistreerd onder genderexpressie en dus geslacht)
- Groepsachtervolging in Arnhem (doorverwezen naar Art.1 Gelderland-Midden)

Bijlage 2.

Begrippenlijst

Antidiscriminatiebureau (ADB)

Zijn erop gericht om mensen te helpen die zich gediscrimineerd voelen. Burgers die een vraag of klacht hebben met betrekking tot discriminatie kunnen hier terecht.

LHBT-groep

Lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen en transgenders.

Roze in Blauw

Een politienetwerk dat gericht is op de LHBT-groep. Dit netwerk behartigt de belangen van homoseksuelen, lesbiennes, biseksuelen en transgenders binnen en buiten de politie. De leden van Roze in Blauw staan klaar voor mensen die melding willen doen, bijvoorbeeld van discriminatie wegens hun geaardheid.

Discriminatie

Het maken van ongeoorloofd onderscheid. Indien er onderscheid wordt gemaakt op grond van één of meerdere persoonskenmerken die er in die context niet toe doen.

Discriminatie op grond van seksuele gerichtheid

Onderscheid maken tussen homoseksualiteit en heteroseksualiteit, waarbij homoseksuelen, lesbiennes en biseksuelen als minderwaardig worden beschouwd en daardoor achtergesteld of anderszins benadeeld worden.

Bijlage 3.

Literatuurlijst

- Rieger, E., Wolters, M., Schijff, A., (2013). Wees een held: Meld discriminatie!: Het effect van de verwoording van een boodschap op de meldingsbereidheid. Radar
- Bravan, B. den, Dijkman, P. & Rubio, M. (1998), "Niet ernstig genoeg?' Onderzoek naar de aard en omvang van homodiscriminatie in Utrecht", Utrecht, Steunpunt Anti Discriminatie
- Aben, M., (2008). Terug in de kast? Een belevingsonderzoek naar de aard en omvang van homodiscriminatie in Utrecht. Utrecht, Bureau Discriminatiezaken Utrecht
- Baarda, B. Dit is onderzoek!: Handleiding voor kwantitatief en kwalitatief onderzoek
- Buys, L., Hekma, G., Duyvendak, J.W. (2008). Als ze maar van me afblijven: Een onderzoek naar antihomoseksueel geweld in Amsterdam.
- Jaarrapportage 2013. Art.1 Midden Nederland.